

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.56.315691>

УДК 343.1

О. Ю. Амелін, канд. юрид. наук, доцент
старший радник юстиції,
Почесний працівник прокуратури України,
прокурор Офісу Генерального прокурора
вул. Різницька, 13/15, Київ, 01001, Україна
професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності
Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної Академії управління персоналом
вул. Фрометівська, 2, Київ, 03039, Україна
e-mail: amelin.au@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0933-2111>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАМІНИ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено дослідженню процесуальних та правових аспектів інституту призначення та заміни прокурора (групи прокурорів) у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності. Визнано, що правильне розуміння процедур та умов, за яких прокурор може бути призначений чи замінений, є ключовим для забезпечення об'єктивного, прозорого та ефективного кримінального процесу.

Вироблено критерії прийняття керівником органу прокуратури рішень про призначення (заміну) того чи іншого прокурора у кримінальних провадженнях цієї категорії, які поділено на об'єктивні та суб'єктивні. До об'єктивних факторів віднесено складність кримінального провадження та суспільний резонанс кримінального правопорушення. Як суб'єктивні фактори розглянуто загальний обсяг роботи та індивідуального навантаження, теоретичну підготовку, спеціалізацію та практичний досвід прокурора. Увагу зосереджено на такому критерії для вибору прокурорів, як спеціалізація, що дозволяє забезпечити ефективний нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва ним, підтримання публічного обвинувачення, оскарження судових рішень та здійснення інших передбачених законом повноважень.

Розглянуто рішення національних судів України, які відображають практичний аспект застосування кримінального процесуального законодавства в частині призначення (заміни) прокурора чи групи прокурорів у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності. Обрані справи відібрані з огляду на їх значимість та актуальність для теми дослідження, а також для демонстрації специфічних аспектів, що враховуються під час призначення (заміни) прокурора чи групи прокурорів для здійснення процесуального керівництва та підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини цієї категорії.

Ключові слова: прокуратура, прокурор, керівник органу прокуратури, визначення прокурора, дискреція (розсуд), незмінність прокурора, постанова, група прокурорів, суд, слідчий суддя, судова справа, службові злочини, кримінальні провадження, кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, розслідування, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, підтримання публічного обвинувачення в суді, належна правова процедура, Єдиний реєстр досудових розслідувань.

Постановка проблеми. В умовах сучасних реформ, спрямованих на підвищення прозорості та ефективності судової системи, важливим є встановлення чітких правил призначення та заміни прокурорів у кримінальних провадженнях, передусім про злочини у сфері службової діяльності, протидія яким є лакмусом запобігання корупції в державі. Порушення належної правової процедури та законодавчих норм у цьому питанні може створити ризики, пов'язані з безпідставною заміною прокурора, що шкодить об'єктивності та ефективності розслідування.

Проблематика, пов'язана із призначенням та заміною прокурора у кримінальному провадженні, є надзвичайно гострою, оскільки виникає необхідність забезпечення незалежності прокурора від зовнішніх впливів та політичного тиску, що було предметом окремого дослідження автора [1]. Від того, наскільки компетентним і незалежним є прокурор, залежить результат справи, а також впевненість суспільства у правосудді. Тому питання про те, хто і за яких умов виконує обов'язки прокурора, є принципово важливим, особливо у кримінальних провадженнях про службові злочини. Заміна ж прокурора, якщо вона відбувається необґрунтовано або з надуманих підстав, може викликати сумніви в законності та об'єктивності розслідування і призвести до відтермінування правосуддя.

У зв'язку з цим є нагальна необхідність у дослідженні окремих аспектів призначення та заміни прокурора в кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності, в яких забезпечення об'єктивності та неупередженості фігури прокурора стає одним із ключових завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням загальних аспектів призначення та заміни прокурора у кримінальному провадженні займалися О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Г. В. Денісова, О. В. Єні, О. В. Крикунов, А. В. Лапкін, А. В. Столітній, О. М. Толочко, О. О. Шпак та інші. Проте вказане питання в контексті кримінальних проваджень про злочини у сфері службової діяльності, з огляду на їх специфіку та особливості, досі не ставало предметом уваги вчених, що робить цю наукову працю нагальною й актуальною.

Мета статті. Всебічний аналіз чинного законодавства та практики його застосування щодо призначення (визначення) та заміни прокурора (групи прокурорів) у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності, виявлення впливу специфіки цих злочинів на керівників органів прокуратури під час прийняття відповідних рішень, визначення критеріїв вибору кваліфікованих прокурорів для участі в таких провадженнях.

Методи дослідження. Дослідження базується на методах аналізу та синтезу, системного підходу, що дозволяють глибше зрозуміти особливості та проблематику досліджуваної теми. За допомогою методу кейс-стаді розглянуто конкретні судові рішення з метою показати різні підходи до тлумачення

та застосування норм кримінального процесуального права, пов'язаних із призначенням та заміною прокурорів у справах про злочини у сфері службової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Тривалий час проблематика визначення повноважень прокурора на здійснення процесуального керівництва у кримінальному провадженні не втрачає своєї актуальності.

Відповідно до ч. 1 ст. 37 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) прокурор, який здійснюватиме повноваження прокурора в конкретному кримінальному провадженні, визначається керівником відповідного органу прокуратури після початку досудового розслідування [2], яке згідно з ч. 2 ст. 214 КПК України розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

За пп. 1 п. 2 розділу II Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затвердженого наказом Генерального прокурора від 30 червня 2020 року № 298 (далі – Положення) [3], відомості про призначення процесуального керівника вносяться до ЄРДР невідкладно, що надає останньому доступ до внесених до реєстру відомостей за відповідними кримінальними провадженнями.

У разі необхідності керівник органу прокуратури може визначити групу прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, а також старшого прокурора такої групи, який керуватиме діями інших прокурорів (ч. 1 ст. 37 КПК України) [2]. З урахуванням вимог ч. ч. 3, 5, 6 ст. 110 КПК України рішення з цього питання, як і про призначення процесуального керівника, також приймається у формі постанови, в якій відображаються підстави такого рішення, дані про склад групи прокурорів та старшого прокурора такої групи. Сама ж постанова виготовляється на офіційному бланку та підписується службовою особою, яка прийняла процесуальне рішення. Відповідно до КПК України така постанова оскарженню під час досудового розслідування не підлягає.

Крім того, законом передбачено підставу визначення групи прокурорів – наявність необхідності. Проте що саме слід розуміти під «необхідністю» та в чому вона полягає, не розкрито. Тому це питання має вирішуватися керівником органу прокуратури в кожному окремому випадку.

Згідно з ч. 2 ст. 37 КПК України прокурор здійснює повноваження прокурора у кримінальному провадженні з його початку до завершення [2]. Правило про незмінність прокурора у кримінальному провадженні варто розглядати саме через призму ефективності його діяльності та досягнення завдань кримінального провадження.

Водночас у ч. ч. 2, 3 ст. 37 КПК України наведено перелік підстав, передбачених ч. ч. 4, 5 ст. 36, ч. 3 ст. 37, ч. 1 ст. 83, ч. 3 ст. 313, ч. 2 ст. 341 КПК України, за яких можливе покладення повноважень прокурора у кримінальному провадженні на іншого прокурора. Серед цих конкретних підстав закон вказує й на інші поважні причини, що унеможливають участь прокурора в кримінальному провадженні, що є зрозумілим, оскільки заздалегідь неможливо в законодавчому порядку передбачити вичерпні підстави необхідності заміни прокурора, які можуть виникнути в житті.

Слід також зауважити, що в практичній діяльності поняття «заміна», про яке йдеться в ст. 37 КПК України, часто підміняється поняттям «зміна» прокурора чи групи прокурорів, що не впливає на процесуальні наслідки такого рішення. Водночас тлумачні словники не ототожнюють змістовне наповнення цих понять. Так, термін «заміна» тлумачиться як: «1) дія, при якій замість одного предмета, явища і т. ін. виступає інший предмет, інше явище і т. ін., замість одного предмета, однієї особи береться інший предмет, інша особа; 2) той, хто (або те, що) замінює, може замінювати кого-, що-небудь.; 3) те саме, що обмін» [4]. Таким чином, саме дефініція «заміна» більш точно відображає сутність процедури. Натомість поняття «зміна» передбачає значно ширшу палітру тлумачень: «1) перехід, перетворення чого-небудь (перев. стану, руху, ознаки, властивості і т. ін.) у щось якісно інше, змінювання; 2) заміна кого-, чого-небудь кимось, чимось іншим; 3) частина доби, протягом якої одна група людей виконує певну роботу і змінюється іншою, коли минає цей час; 4) група людей, які виконують одночасно певну роботу (або відпочивають) і змінюються іншими через відповідний проміжок часу; 5) молоде покоління, що має змінити старших; 6) комплект одягу, білизни, який міняють час від часу» [5]. Нескладно помітити, що єдиним прийнятним варіантом доречного застосування дефініції «зміна» у контексті цього дослідження є друге тлумачення, що містить відсилку саме до заміни кого-, чого-небудь. Інші варіанти більш прийнятні для опису груп осіб чи проміжків часу, ніж для призначення однієї особи замість іншої. Не кажучи вже про те, що побутове використання терміну «зміна» для позначення комплексу білизни може провокувати у свідомості людей зовсім неприйнятний асоціативний ряд (між змінюваним прокурором і брудною білизною).

Варто зазначити, що кримінальний процесуальний закон не містить критеріїв прийняття керівником органу прокуратури рішення про призначення (заміну) того чи іншого прокурора. Водночас для вибору певного прокурора можливо використовувати загальні засади кримінального провадження, положення законодавчих та відомчих нормативно-правових актів стосовно організації роботи органів прокуратури, розподілу обов'язків між прокурорами, їх кваліфікації та професійного досвіду [6].

Так, відповідно до п. 9.3 наказу Генерального прокурора «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» від 30 вересня 2021 року № 309 (далі – наказ ГП № 309) [7] керівників прокуратур усіх рівнів, їх перших заступників і заступників зобов'язано при визначенні прокурора, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, урахувати: територіальну юрисдикцію прокуратури; кількість слідчих, які здійснюють досудове розслідування у конкретному кримінальному провадженні, їхній досвід роботи та спеціалізацію; кількість кримінальних проваджень, у яких відповідний прокурор здійснює повноваження прокурора самостійно та у складі групи прокурорів, досвід роботи, спеціалізацію; кількість прокурорів у конкретному кримінальному провадженні; навантаження (складність кримінальних проваджень, у яких прокурором здійснюється процесуальне керівництво, зокрема багатоепізодність, суспільний резонанс, тяжкість кримінального правопорушення, місце скоєння, необхідність проведення першочергових, невідкладних слідчих (розшукових) і негласних

слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, їх обсяг та участь прокурора в розгляді слідчими суддями клопотань, скарг під час досудового розслідування, строк досудового розслідування та запобіжного заходу стосовно підозрюваного, необхідність підготовки документів для їх продовження, участь у продовженні строків, кількість учасників кримінального провадження тощо).

Таким чином, при визначенні прокурора керівником органу прокуратури мають враховуватися низка об'єктивних та суб'єктивних факторів. До об'єктивних факторів належать ті обставини, що мають очевидний та безспірний характер. Зокрема, до таких факторів може бути віднесено складність кримінального провадження, яка визначається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження, обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для здійснення досудового розслідування тощо (п. 1 ч. 3 ст. 28 КПК України), суспільний резонанс кримінального правопорушення [6]. Суб'єктивні фактори передбачають застосування методу дискреції (розсуду) керівником відповідного органу прокуратури, що ґрунтується на його власній оцінці діяльності підлеглого прокурора. Як суб'єктивні фактори можуть розглядатися загальний обсяг роботи та індивідуального навантаження, теоретична підготовка, практичний досвід та спеціалізація прокурора [6].

Призначення та заміна прокурора у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності має низку особливостей, пов'язаних зі специфікою цих правопорушень та великими вимогами до компетентності й об'єктивності прокурора. Злочини у сфері службової діяльності зазвичай пов'язані з порушеннями, які здійснюються представниками влади або місцевого самоврядування, що ускладнює розслідування та зумовлює підвищений рівень уваги до професійних і моральних якостей прокурора, який здійснюватиме процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, а надалі підтримуватиме публічне обвинувачення в таких провадженнях.

Зважаючи на специфіку службових злочинів, прокурор у цих провадженнях повинен мати достатній досвід, високу кваліфікацію та розуміння особливостей службової діяльності. Призначення прокурора вимагає врахування його знань у сфері антикорупційного законодавства, адміністративних процедур, а також розуміння економічних і управлінських процесів, оскільки багато службових злочинів пов'язані з порушенням правових норм у цих сферах. Відповідний досвід і компетентність прокурора сприятимуть його здатності всебічно та об'єктивно оцінювати матеріали кримінального провадження.

Однією з основних вимог до прокурора у таких провадженнях є неупередженість. Враховуючи, що службові злочини часто стосуються представників органів державної влади, місцевого самоврядування або інших впливових осіб, призначення прокурора повинно передбачати суворе дотримання принципу незалежності від стороннього впливу. Це необхідно, щоб уникнути будь-яких конфліктів інтересів та виключити можливість необ'єктивності. Зокрема, важливо, щоб прокурор не мав особистих або професійних зв'язків із фігурантами справи чи органами, в яких вони працюють. В іншому випадку за наявності конфлікту інтересів чи інших обставин, які можуть викликати сумнів у процесуальній незалежності, прокурор згідно з приписами п. 21.1 наказу ГП

№ 309 зобов'язаний заявити самовідвід у судовому провадженні відповідно до вимог законодавства [7].

Для забезпечення якості розслідування і судового розгляду важливо дотримуватися також принципу спеціалізації прокурорів, тобто призначати прокурора, який має досвід саме у провадженнях щодо службових злочинів. Це пояснюється тим, що такі справи можуть включати складні юридичні та технічні питання, зокрема виявлення схем незаконного привласнення або розтрати державного майна, випадків зловживання владою або службовим становищем, одержання неправомірної вигоди тощо. Прокурори, які спеціалізуються у цій сфері, краще знайомі з типовими схемами вчинення службових злочинів, що дозволяє їм ефективніше здійснювати процесуальне керівництво розслідуванням. Запровадження спеціалізації прокурорів, передбачене ч. 6 ст. 7 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII [8], суттєво сприятиме підвищенню рівня організації роботи з процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях цієї категорії.

Разом із тим вивченням судової практики з досліджуваного питання встановлено випадки порушення законодавства, пов'язаного з призначенням (визначенням) та заміною прокурора (групи прокурорів) у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності (таблиця 1).

Так, у справі № 357/7753/22 [9] суд розглянув питання відповідності прокурора законодавчим вимогам і визнав його призначення порушенням, що викликає сумніви в його неупередженості. У справі № 501/1087/23 [10] суд зосередився на юридичній обґрунтованості зміни прокурорів і визнав її порушенням, яке суперечить принципу законності, що вимагає чіткої мотивації та відповідності КПК України. Водночас у справах № 519/569/23 [11] та № 317/1703/21 [12] акцентовано, у тому числі, на важливості належного оформлення процесуальних повноважень прокурора, зазначено, що відсутність постанови про призначення (визначення) прокурора або групи прокурорів позбавила можливості слідчого суддю встановити, чи повноважні особи звернулись до суду з відповідним клопотанням.

Ці приклади демонструють, що суди можуть по-різному інтерпретувати і застосовувати законодавство, що свідчить про потребу в удосконаленні процесуальних норм та забезпеченні єдиних стандартів у діяльності прокурорів. Відсутність законних підстав та належної мотивації при зміні складу групи прокурорів може призвести до серйозних процесуальних порушень. Це підкреслює необхідність суворого дотримання процесуальних норм, щоб забезпечити законність та неупередженість дій прокурорів.

Таблиця 1. Узагальнення судової практики щодо окремих порушень законодавства, пов'язаних із призначенням (визначенням) та заміною прокурора (групи прокурорів) у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності

№ з/п	№ справи, стаття, суд	Коротка фабула	Рішення суду (слідчого судді)
1.	357/7753/22 ч. 3 ст. 368 КК України Білоцерківський міськрайонний суд Київської області	Захисник обвинуваченого заявив відвід прокурору через те, що останній не має відповідних процесуальних повноважень для участі в цьому судовому провадженні, оскільки його призначення здійснено з порушенням вимог закону	Заяву захисника обвинуваченого про відвід прокурора задоволено, прокурора відведено від участі у цьому судовому провадженні. Суд дійшов висновку, що прокурор у справі – прокурор Білоцерківської окружної прокуратури Київської області є неналежним прокурором, оскільки його включення до складу групи прокурорів здійснено без дотримання вимог Конституції України, КПК України, Закону України «Про прокуратуру». З огляду на це участь та правова позиція прокурора викликають обґрунтовані сумніви в його неупередженості
2.	501/1087/23 ч. 1 ст. 366 КК України Іллічівський міський суд Одеської області	Захисник обвинуваченого заявила в судовому засіданні, що прокурор не може підтримувати обвинувачення через невідповідність постанови про зміну групи прокурорів у справі вимогам КПК України. Зокрема, постанова невмотивована, у її змісті відсутня нормативно визначена підстава для зміни прокурорів у кримінальному провадженні	У допуску до участі у кримінальному провадженні прокурору Чорноморської окружної прокуратури відмовлено, про що повідомлено Одеську обласну прокуратуру. Суд зазначив, що постанова не лише не містить підстав для зміни групи прокурорів, передбачених ст. 37 КПК України, а й обґрунтована переведенням до іншого відділу прокурора, який не входить до складу групи прокурорів. За таких обставин суд вважає зміну прокурорів необґрунтованою, що не відповідає законності як одній із засад кримінального судочинства
3.	519/569/23 ч. 1 ст. 367 КК України Южний міський суд Одеської області	Слідчий поліції звернувся до слідчого судді з клопотанням про надання тимчасового доступу до речей і документів у кримінальному провадженні	Клопотання слідчого поліції повернуто, оскільки в доданих до нього матеріалах відсутні постанови про призначення (визначення) прокурора (групи прокурорів), який здійснюватиме повноваження прокурора у цьому кримінальному провадженні, та про призначення слідчого чи групи слідчих. За таких обставин слідчий суддя позбавлений можливості здійснити розгляд клопотання по суті, а тому вважає необхідним повернути клопотання слідчому для приведення у відповідність до вимог процесуального закону
4.	317/1703/21 ч. 2 ст. 364 КК України Запорізький районний суд Запорізької області	Слідчий поліції звернувся до слідчого судді з клопотанням про надання тимчасового доступу до речей і документів у кримінальному провадженні	У задоволенні клопотання слідчого відмовлено, оскільки до нього не надано належних доказів на підтвердження повноважень слідчого та прокурора у кримінальному провадженні. За таких обставин слідчий суддя позбавлений можливості встановити, чи повноважні особи звернулись до суду з відповідним клопотанням, у зв'язку з чим підстав для його задоволення не вбачається

Джерело: витяги з рішень національних судів (ухвали Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 23.04.2024, 03.06.2024, 05.08.2024 у справі № 357/7753/22 [9]; ухвала Іллічівського міського суду Одеської області від 07.06.2023 у справі № 501/1087/23 [10]; ухвала слідчого судді Южного міського суду Одеської області від 27.03.2023 у справі № 519/569/23 [11]; ухвала слідчого судді Запорізького районного суду Запорізької області від 02.02.2022 у справі № 317/1703/21[12]).

Аналіз наведених судових справ у сфері службових кримінальних правопорушень виявляє важливі аспекти роботи прокурорів у контексті процесуального керівництва та підтримання публічного обвинувачення в суді, успішне забезпечення яких вимагає додержання вимог законодавства щодо призначення (визначення) та заміни прокурорів (групи прокурорів) у конкретних кримінальних провадженнях.

Вказане стало ключовим у рішенні суду у справі № 501/1087/23 [10], в якій зміна групи прокурорів без належного обґрунтування та зазначення конкретних підстав для такої зміни, передбачених ст. 37 КПК України, була визнана порушенням принципу законності.

У справі № 357/7753/22 [9] суд констатував порушення вимог Конституції України, КПК України та Закону України «Про прокуратуру» при включенні прокурора окружної прокуратури до складу групи прокурорів, оскільки його призначення здійснено неналежним суб'єктом владних повноважень – заступником керівника обласної прокуратури. Як наслідок, прокурора окружної прокуратури визнано неналежним прокурором у судовому провадженні, а його участь та позицію такими, що викликають обґрунтовані сумніви в неупередженості.

Важливим є також обов'язкове оформлення у вигляді постанов та долучення до матеріалів клопотань процесуальних рішень щодо призначення (визначення) прокурора (групи прокурорів), як показано у справах № 519/569/23 [11] та № 317/1703/21 [12], в яких недотримання в цій частині вимог законодавства призвело в одному випадку до повернення клопотання слідчому (справа № 519/569/23 [11]), а в іншому – до відмови в його задоволенні (справа № 317/1703/21 [12]). При цьому в рішеннях слідчих суддів зазначено, що наявні в матеріалах цих справ витяги з ЄРДР не можуть замінити постанов керівників відповідного органу прокуратури про призначення (визначення) прокурора або групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження у конкретному кримінальному провадженні, оскільки вони не є кримінально-процесуальними рішеннями, що породжують зазначені правові наслідки в конкретному кримінальному провадженні. При розгляді ж обвинувальних актів по суті в судах такі порушення призводять до визнання доказів, одержаних під час досудового розслідування, недопустимими.

Ці приклади свідчать про критичну важливість дотримання процесуальних норм при призначенні (визначенні) та заміні прокурора (групи прокурорів) у кримінальному провадженні та демонструють роль судів у забезпеченні законності рішень та дій прокурорів.

Водночас слід звернути увагу на те, що ухвали судів першої інстанції про відвід прокурора не підлягають окремому оскарженню в апеляційному порядку і відповідно не можуть бути предметом перегляду суду касаційної інстанції. Кримінальний процесуальний закон не передбачає оскарження таких судових рішень, що не є свідченням обмеження доступу до правосуддя та з огляду на положення ч. 6 ст. 9 КПК України не свідчить про порушення загальних засад кримінального провадження.

Висновки і пропозиції. Призначення та заміна прокурора в кримінальному провадженні є виключним повноваженням керівника органу прокуратури відповідного рівня (Генерального прокурора, керівника обласної прокуратури,

керівника окружної прокуратури, їх перших заступників і заступників) та здійснюється ним особисто. Після визначення керівником органу прокуратури прокурора в конкретному кримінальному провадженні лише останній уповноважений здійснювати відповідні процесуальні та слідчі (розшукові) дії. Відомості про призначення, заміну прокурора (групи прокурорів) обов'язково вносяться до ЄРДР (ч. 5 ст. 214 КПК України, пп. 1 п. 2 розділу II Положення) [6].

У кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності призначення прокурора вимагає врахування комплексу факторів, таких як професійна компетенція, досвід, незалежність, спеціалізація та здатність взаємодіяти з антикорупційними структурами. Всі ці елементи спрямовані на забезпечення ефективного, неупередженого та об'єктивного розгляду справ, що має ключове значення для підвищення рівня суспільної довіри до системи правосуддя та запобігання службовим правопорушенням.

Одним із ключових аспектів є необхідність належного документального оформлення повноважень прокурора, що має бути зафіксовано в постановах, як це видно у справах № 519/569/23 [11] та № 317/1703/21 [12], в яких йдеться про обов'язок сторони обвинувачення надавати докази на підтвердження своїх повноважень у конкретному кримінальному провадженні. У справах щодо службових злочинів часто виникають ситуації, коли заміна прокурора або його включення до групи прокурорів здійснюються з порушенням вимог кримінального процесуального законодавства, що підриває законність судових процесів, як у справах № 357/7753/22 [9] та № 501/1087/23 [10].

Судова практика підкреслює особливу відповідальність керівників органів прокуратури у забезпеченні належної правової процедури під час призначення та заміни прокурорів у кримінальних провадженнях, що є визначальним для успішного проведення розслідувань та підтримання обвинувачення у справах про злочини у сфері службової діяльності. Наслідком недотримання належної правової процедури як складового елементу принципу верховенства права є визнання доказів, одержаних під час досудового розслідування, недопустимими на підставі ст. 86, п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК України як таких, що зібрані під наглядом і процесуальним керівництвом прокурора (прокурорів), який не мав на те законних повноважень у конкретному кримінальному провадженні.

Таким чином, подальшої уваги дослідників заслуговують питання конкретизації законодавчих пропозицій щодо оптимізації процедури призначення та заміни прокурора (групи прокурорів) у кримінальних провадженнях з огляду на їх специфіку, що дозволить мінімізувати ризики упередженості та забезпечити законність на кожному етапі кримінального процесу.

Список використаної літератури

1. Amelin, O. Yu., Kyslyi, A. M., Pidpalyi, V., Rovnyi, V., Surzhyk, Y. (2024). Independence of Prosecutors and Judges in Criminal Proceedings in Ukraine and Foreign Countries in the Context of International Practices. *Pakistan Journal of Criminology*, 16 (3), pp. 191-207. DOI: 10.62271/pjc.16.3.59.74 (дата звернення 08.11.2024).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. -URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 08.11.2024).
3. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань,

порядок його формування та ведення: Наказ Генерального прокурора від 30 червня 2020 року № 298. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text> (дата звернення 08.11.2024).

4. Заміна. Словник UA (портал української мови та культури). URL: <https://slovyk.ua/index.php?sword=%D0%97%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0> (дата звернення 08.11.2024).
5. Зміна. Словник UA (портал української мови та культури). URL: <https://slovyk.ua/index.php?sword=%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0> (дата звернення 08.11.2024).
6. Методичні рекомендації «Процесуальні повноваження керівника органу прокуратури під час кримінального провадження», схвалені рішенням методичної ради (протокол від 28.10.2021 р. № 8), затверджені Генеральним прокурором 16.11.2021 р., розробники – Шмаленя С. В., Малецький А. С. Київ. Офіс Генерального прокурора, 2021. 64 с. (дата звернення 08.11.2024).
7. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: Наказ Генерального прокурора від 30 вересня 2021 року № 309. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0309905-21#Text> (дата звернення 08.11.2024).
8. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення 08.11.2024).
9. Білоцерківський міськрайонний суд Київської області: ухвала від 23 квітня 2024 року, 357/7753/22 (Україна). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118538869> (дата звернення 08.11.2024).
10. Іллічівський міський суд Одеської області: ухвала від 07 червня 2023 року, 501/1087/23 (Україна). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111402322> (дата звернення 08.11.2024).
11. Южний міський суд Одеської області: ухвала від 27 березня 2023 року, 519/569/23 (Україна). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109805020> (дата звернення 08.11.2024).
12. Запорізький районний суд Запорізької області: ухвала від 02 лютого 2022 року, 317/1703/21 (Україна). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102907406> (дата звернення 08.11.2024).

References

1. Amelin, O. Yu., Kyslyi, A. M., Pidpalyi, V., Rovnyi, V, Surzhyk, Y. (2024). Independence of Prosecutors and Judges in Criminal Proceedings in Ukraine and Foreign Countries in the Context of International Practices. *Pakistan Journal of Criminology*, 16 (3), pp. 191-207. DOI: 10.62271/pjc.16.3.59.74.
2. Criminal Procedure Code of Ukraine № 4651-VI. (2012, April 13). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].
3. Order of the Prosecutor General on the approval of the Regulation on the Unified register of pre-trial investigations, the procedure for its formation and management № 298 (2020, June 30). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text> [in Ukrainian].
4. Replacement (2024). UA dictionary (portal of the Ukrainian language and culture). URL: <https://slovyk.ua/index.php?sword=%D0%97%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0> [in Ukrainian].
5. Change (2024). UA dictionary (portal of the Ukrainian language and culture). URL: <https://slovyk.ua/index.php?sword=%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0> [in Ukrainian].
6. Shmalenya S. V., Maletskyi A. S. (2021). Procedural powers of the head of the prosecutor's office during criminal proceedings. *Kyiv. Office of the Prosecutor General*, 64 p. [in Ukrainian].
7. Order of the Prosecutor General on the organization of activities of prosecutors in criminal proceedings № 309 (2021, September 30). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0309905-21#Text> [in Ukrainian].

8. Law of Ukraine on the Prosecutor's Office № 1697-VII. (2014, October 14). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> [in Ukrainian].
9. Resolution Belotserkiv City District Court of Kyiv Region № 357/7753/22 (2024, April 23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118538869> [in Ukrainian].
10. Resolution Illichiv City Court of Odesa Region № 501/1087/23 (2023, June 07). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111402322> [in Ukrainian].
11. Resolution Southern City Court of Odesa Region № 519/569/23 (2023, March 27). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109805020> [in Ukrainian].
12. Resolution Zaporizhia District Court of Zaporizhia Region № 317/1703/21 (2022, February 02). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102907406> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 11.11.2024 р.

O. Yu. Amelin, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor
Senior Advisor of Justice,
Honorary Employee of the Prosecutor's Office of Ukraine,
Prosecutor of the General Prosecutor's Office
13/15 Riznytska St, Kyiv, 01001, Ukraine
Professor of the Department of Law Enforcement and Anti-Corruption Activities
of the Educational and Scientific Institute of Law named after Prince Volodymyr
the Great of the Interregional Academy of Personnel Management
2 Frometivska St, Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: amelin.au@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0933-2111>

CERTAIN ASPECTS OF THE APPOINTMENT AND REPLACEMENT OF THE PROSECUTOR IN CRIMINAL PROCEEDINGS ON OFFENCES IN THE SPHERE OF OFFICIAL ACTIVITY

Summary

The article is devoted to the study of procedural and legal aspects of the institute of appointment and replacement of a prosecutor (group of prosecutors) in criminal proceedings on crimes in the field of official activity. It is acknowledged that a correct understanding of the procedures and conditions under which a prosecutor may be appointed or replaced is key to ensuring an objective, transparent and efficient criminal proceedings.

The author elaborates the criteria for the head of a prosecutor's office to make decisions on the appointment (replacement) of a particular prosecutor in criminal proceedings of this category, which are divided into objective and subjective. The objective factors include the complexity of the criminal proceedings and the publicity of the criminal offence. As subjective factors, the author considers the total amount of work and individual workload, theoretical training, specialisation and practical experience of a prosecutor. Attention is focused on such a criterion for selecting prosecutors as specialisation, which allows for effective supervision over the observance of laws during pre-trial investigation in the form of procedural guidance, support of public prosecution, appealing against court decisions and exercising other powers provided for by law.

The author examines the decisions of national courts of Ukraine which reflect the practical aspect of application of criminal procedure legislation in terms of appointment (replacement) of a prosecutor or a group of prosecutors in criminal proceedings on white-collar crimes. The selected cases were selected due to their significance and relevance to the research topic, and also to demonstrate the specific aspects which are taken into account when

appointing (replacing) a prosecutor or a group of prosecutors to provide procedural guidance and support public prosecution in criminal proceedings on crimes of this category.

Keywords: prosecutor's office, prosecutor, head of the prosecutor's office, definition of a prosecutor, discretion (discretion), continuity of a prosecutor, resolution, group of prosecutors, court, investigating judge, court case, white collar crimes, criminal proceedings, criminal offences in the sphere of official activity, investigation, procedural guidance of pre-trial investigation, maintaining public prosecution in court, due process of law, Unified Register of Pre-Trial Investigations.